

LIMBURGS BIOGRAFISCH REPERTORIUM, aflevering II

Selectie van tien biografieën

Adams	1899-1970	schilder	Kellens
Beatrix van Valkenburg	? - ?	koningin	Dorren
Bury	1806-1852	uitgever	Kellens
Delruelle	1735-1807	geestelijke	Kellens
Heylerhoff	1776-1854	geschiedkundige	Kellens
Heylerhoff	1745-1826	ambtenaar	Kellens
Pélerin-Chrouet	1693-1771	medicus	Kellens
Reubsæet	1843-1887	musicus	Bloemen-Van der Grinten
Streignart	1754-1826	medicus	Kellens
Strouven	1600-1661	stichteres van het Huis Calvariënberg	Bloemen-Van der Grinten

ADAMS, Johann Hubert (Jean). Priester, schilder.

Geboren te Rheydt (Noordrijn-Westfalen, Duitsland), 3 februari 1899, overleden te Weert, 27 november 1970; zoon van Johann Hubert Adams en Helena Hubertina Snijkers; tot priester gewijd te Roermond, 17 april 1923.

Hij studeerde te Tilburg aan de R.-K. Leergangen voor de M.O.-akte tekenleraar en te Amsterdam aan het Rijksinstituut tot Opleiding van Tekenleraren en de Rijksacademie. Sinds 1927 was hij tekenleraar aan het seminarie van Rolduc. Hier kwam zijn talent reeds tot uiting in enkele geschilderde portretten, onder andere van collega's als Leo Linsen, leraar Nederlands te Rolduc. In 1935 werd hij tot kapelaan benoemd te Ospel (gemeente Nederweert) in de Peel, waar hij zijn artistieke werk voortzette. Hij schilderde vooral landschappen en portretten, waarvoor zijn parochianen meermaals model stonden.

Van 1939 tot 1952 was hij pastoor te Nunhem. Hij stimuleerde het culturele verenigingsleven in deze streek, onder meer door de oprichting

van een Servaaskring en de uitgave van een tijdschrift, 'Onze Dorpen'. Om gezondheidsredenen werd hij in 1952 op eigen verzoek ontheven van pastoraal werk. Sindsdien kon hij zich volledig wijden aan de kunst. Hij verbouwde het pand van de melkfabriek 'De Fuus' in het afgelegen gehucht Ell (bij Weert) tot atelier. Zijn grote artistieke voorbeeld was Paul Cézanne, de wegbereider van het kubisme.

Vanaf 1930 hield hij verscheidene tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Hij kreeg de Culturele Prijs van de Provincie Limburg en de Vincent van Gogh Prijs.

Zijn nagelaten werk wordt beheerd door de Jean Adams Stichting te Ell.

Werken:

Heilige Familie, 1937; Portret van Mgr Prof. Dr M. Cobbenhagen, 1955; Ichtus, 1957; Hommage aan Mgr F. Feron; Bomen bij Gemenos, 1965-1966.

Literatuur:

Haimon, P., [pseudoniem van L.C.W. Laugs], *Jean Adams; priester-schilder, 1899-1970*, Ell bij Weert 1976; M.M., Permanente expositie Jean Adams in 'De Fuus', in: *Limburg Vandaag* 5, 1973-1974, nr 4, pag. 32; Kockelkoren, J., Jean Adams, in: *De Bronk* 6, 1958-1959, pag. 333-338.

M. Kellens

BEATRIX VAN VALKENBURG, Koningin van het Heilige Roomse Rijk.

Beatrix was de dochter van Dirk II, heer van Valkenburg en zijn tweede echtgenote Johanna van Loon. Haar geboortedatum is onbekend. Waarschijnlijk werd zij na 1254 geboren. In dat jaar overleed namelijk de eerste vrouw van Dirk, Bertha van Limburg-Monschau. Ook de overlijdensdatum is niet precies vast te stellen. Deze moet in ieder geval na 1294 worden gesteld, omdat haar naam toen nog in een schuldbekentenis van haar broer, Walram de Rosse, voorkwam. Beatrix huwde 1) Richard van Cornwallis in 1269 en 2) Wilhelm van Hartert.

Beatrix, ook wel Beatrijs genoemd, werd op 16 juni 1269 te Kaiserslau-

tern uitgehuwelijkt aan Richard van Cornwallis, koning van het Heilige Roomse Rijk. Richard was een broer van de Engelse koning Hendrik III, die er een eerzuchtige buitenlandse politiek op na hield, zeer tegen de zin van de Engelse adel. Niet alleen trachtte hij door oorlogen tegen Frankrijk verloren gegane lenen terug te winnen, ook probeerde hij door koop van titels en een eerzuchtige huwelijkspolitiek aanzien voor zijn koningshuis te verwerven. In 1257 kocht hij voor een groot bedrag een deel der Duitse keurvorsten om, met het doel zijn broer Richard tot Rooms koning te laten kiezen. Richard had echter de pech dat een ander deel van de keurvorsten was omgekocht door Alphons van Castilië, die op grond van zijn Duits koningschap Sicilië dacht te verwerven. Vandaar dat Richard van Cornwallis steun zocht voor zijn positie binnen het Rijk. Een van zijn belangrijkste bondgenoten was de aartsbisschop van Keulen, Engelbert van Valkenburg, een broer van Dirk II. Na de dood van de tweede vrouw van Richard stelde de aartsbisschop een huwelijk voor met zijn nicht Beatrix van Valkenburg, een dochter uit een geslacht dat was verwant aan de hertogen van Limburg en de graven van Loon. Deze verbintenis zou Richard's erkenning en aanzien in Duitsland gunstig kunnen beïnvloeden. Reële macht heeft Richard in Duitsland echter nooit verkregen. De Duitse vorsten wensten zelfstandig te regeren en slechts in naam een koning te erkennen. Vandaar dat Richard anderhalf jaar na zijn verkiezing al naar Engeland terug ging en Duitsland maar sporadisch bezocht. Na de huwelijksvoltrekking van Richard en Beatrix in Duitsland vertrok het koninklijk paar naar Engeland, waar zij op 3 augustus 1269 aankwamen. Beatrix bleef tot aan de dood van haar man in 1272 in Engeland. Daarna keerde zij terug naar het Europese vasteland. Zij huwde voor de tweede keer met ene Wilhelm, heer van Hartert.

De naam Beatrix komt slechts enkele malen voor in latere kronieken en geschiedkundige werken. Haar familienaam werd daarin vaak onjuist weergegeven als Falkemorite, Famestair of Von Falkenstein.

Literatuur:

Corsten, S., Die Herren von Valkenburg (ca. 1000-1364), in: *Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg* (P.S.H.A.L.) 120, 1984, pag. 162-200; *The dictionary of national biography* 16, Oxford 1968, pag. 1051-1060; Dorren, Th., Gedenkwaardige Limburgers, Beatrijs van Valkenburg, in: *De Nedermaas* 12, 1934-1935, pag. 192-195; Janssen, H., *Geschiedenis van de Middeleeuwen*, Utrecht 1978, pag. 217, 229; Venne, J. van de, *De geschiedenis van het*

kasteel van Valkenburg, zijne heren en hun drossaarden, Valkenburg 1951, pag. 74-79, 141; Welters, A., Beatrix van Valkenburg, in: *Valkenburg verleden; historische schetsen*, Valkenburg 1968, pag. 25-29.

H. Dorren

BURY, Henri Arnold. Uitgever.

Geboren te Ans et Glain (Luik), 12 juli 1806, overleden te Maastricht, 8 december 1852. Zoon van Henri Bury, mijnopzichter, en Marie Cathérine Latour. Huwde te Maastricht, 25 oktober 1828 met Josephina Theresia Fany Lefèbvre, vier zoons.

Na een opleiding in het drukkersvak te Brussel was Bury sinds 1824 werkzaam als bediende in een boekhandel te Luik. In 1827 trad hij in dienst bij de weduwe Lefèbvre-Renard te Maastricht, die hem de technische leiding van haar drukkerij en uitgeverij toevertrouwde. Nadat hij in 1828 was getrouwd met de dochter van zijn werkgeefster, kreeg Bury de leiding over het bedrijf, waaraan tevens een internationale boek- en tijdschriftenhandel met uitleenbibliotheek was verbonden. Het is niet bekend of hij ook redactionele medewerking verleende aan het door zijn schoonmoeder uitgegeven advertentie- en opinieblad 'L'Eclairer de Maastricht'. Wel ondernam hij pogingen om van Willem I subsidie los te krijgen tegen de belofte van een loyaal redactiebeleid.

Tijdens het beleg te Maastricht (1830-1839) kreeg Bury toestemming Belgische dagbladen te verkopen in zijn boekhandel. Nochtans was het zijn concurrent J. Th. Nijpels die in september 1834 de vergunning kreeg tot het uitgeven van het twee maal per week verschijnende 'Aankondigingsblad der Provincie Limburg'. Toen Nijpels in maart 1836 naar Brussel verhuisde, nam Bury de publicatie van het 'Aankondigingsblad' over.

Een door Bury geïntroduceerde nieuwigheid was het afdrukken van uittreksels uit Franse romans als feuilleton. Na de uiteindelijke regeling van het Nederlands-Belgisch conflict begon Bury in 1839 met de uitgave van het dagblad 'Journal du Limbourg', dat verscheen tot 13 juli 1854, toen hij een fusie aanging met de 'Courrier de la Meuse'. Bury leidde zijn dagblad met een onvoorwaardelijke loyaliteit jegens de Nederlandse regering. Zo bestreed hij energiek de afscheidingsbeweging ten gunste van de Duitse Bond in 1844-1845 en 1848. Voor zijn loyale houding

werd hij door de regering beloond met een schenking van 1.000 gulden uit het fonds voor onvoorziene uitgaven! Sinds 1839 was Bury belast met het drukken van wetten, verordeningen en reglementen van het Provinciaal Bestuur.

Werken:

Catalogue des livres en lecture à la Librairie nationale et étrangère de F. Buriij-Lefebvre, Maastricht z.j. (1828); Bulletin bibliographique ou Catalogue de la Librairie de F. Buriij-Lefebvre, imprimeur à Maestricht, (oktober/november 1834-); Aenkondigingsblad der Provincie Limburg (april 1836-); Journal du Limbourg, feuille politique, commerciale et littéraire (juli 1839 – juni 1854).

Literatuur:

Beckers, R., Sporen van publieke opinie te Maastricht, 1815-1830, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Leuven 1962; Wingens, T., Een en ander over en uit het Aenkondigingsblad der Provincie Limburg, 1834-1837, in: *De Maasgouw* 82, 1963, kol. 149-153, 177-190; Idem, Het Journal du Limbourg in het eerste jaar na de traktaten van Londen van 19 april 1939, in: *De Maasgouw* 83, 1964, pag. 181-192; Idem, Henry Arnold Bury (1806-1852), drukker, uitgever en boekhandelaar, in: *Maasland* 17, 1969-1970, pag. 47-53; Idem, s.v. Bury, in: *N.B.W.* 4, 1970, kol. 110-117.

M. Kellens

DELRUELLE, Pascal Louis. Pastoor en bisschoppelijk raadsman.

Geboren te Maastricht, 5 oktober 1735, overleden aldaar, 30 april 1807; zoon van Jean Delruelle en Anne Cathérine Barchon; tot priester gewijd te Luik circa 1763.

Na zijn opleiding en priesterwijding te Luik keerde Delruelle terug naar zijn geboortestad Maastricht. Hij werd kapelaan en coadjutor van de St. Martinusparochie te Wijk. Zijn voortvarendheid bij het pastorale werk onder zijn protestantse medeburgers wekte in 1781 het ongenoegen van de Brabantse hoogschout. Hij genoot echter een groot aanzien onder zijn parochianen en werd op 25 oktober 1783 plechtig ingehaald als pastoor van dezelfde parochie. Tijdens de Franse overheersing bezorgde

hij voortvluchtige priesters een onderdak te Maastricht. Toen hijzelf weigerde de eed van haat aan het koningschap en trouw aan de Republiek af te leggen, werd hij in oktober 1797 tot drie maanden celstraf veroordeeld. Na zijn vrijlating dook hij onder te Geulle en Charneux. De zorg voor zijn parochie werd intussen waargenomen door de – eveneens ondergedoken – ex-jezuïet Henri Partouns, die later zijn vriend zou worden. Het concordaat van Napoleon in 1801 bracht een verzoening tussen de geestelijkheid en de burgerlijke overheid. De nieuwe Luikse bisschop, Mgr Zaepffel (1802-1808) benoemde hem tevens tot bisschoppelijk commissaris, eerst voor het gehele departement van de Nedermaas, later voor de arrondissementen Hasselt en Maastricht. Delruelle verschafte Mgr Zaepffel de nodige informatie voor de reorganisatie van de parochies en de benoeming van priesters in het Nederlandstalig gedeelte van zijn bisdom. Als blijk van erkentelijkheid wees Mgr Zaepffel in 1804 een miraculeus kruisbeeld, de zogenaamde 'Zwarte Christus' toe aan de parochiekerk van Wijk, waar het beeld zich nu nog bevindt. Delruelle heeft ook naam gemaakt als volksdichter in het Maastrichts dialect.

Werken:

Gedichten in de volkstaal, waarvan enkele gepubliceerd in de hieronder geciteerde werken van Knippenberg en Franquinet.

Literatuur:

Meulleners, J.L., Bijzonderheden over Lodewijk-Pascal Delruelle, in: *Maasgouw* 4, 1882, kol. 629-632, 633-635, 653-654; Flament, A.J.A., s.v. Delruelle, in: *N.N.B.W.* 2, 1912, kol. 387; Knippenberg, H.H., Letterkundigen uit Limburg (L.P. Delruelle), in: *Tijdschrift voor Taal en Letteren* 5, 1917-1918, pag. 13-27; Franquinet, E., Figuren uit de Maastrichtse dialect-literatuur, in: *Eigen Volk* 3, 1931, pag. 26-30; Spronck, L., De Maastrichtse dialektliteratuur voor 1840, in: *Misellanea Trajectensia*, Maastricht 1962, pag. 435-495; Clercq, C. de, Lettres de Mgr Jean-Evangéliste Zaepffel, évêque de Liège, à Louis-Pascal Delruelle, curé de Saint-Martin à Maestricht, in: *Archives de l'Eglise d'Alsace* 30, 1964, pag. 273-316; Munier, W.A.J., Een bundel correspondentie uit de nalatenschap van twee Maastrichtse pastoors: Pascal-Louis Delruelle en Henri Partouns (1800-1814), in: *P.S.H.A.L.* 115, 1979, pag. 365-408; Idem, s.v. Delruelle, in: *N.B.W.* 9, 1981, kol. 182-187.

HEYLERHOFF, Martinus Joannes van. Classicus en geschiedkundige.

Geboren te Maastricht, 20 juli 1776, aldaar overleden, 30 mei 1854; zoon van Martinus van Heylerhoff, loodgieter en pompenmaker, en Adriana Angelina van Someren; ongehuwd.

Martinus van Heylerhoff studeerde eerst klassieke talen en wetenschappen aan de universiteit van Leuven. Wegens de opheffing van deze instelling in 1797 kon hij zijn studie niet voltooien en keerde naar Maastricht terug. Van Heylerhoff streefde naar behoud van het culturele erfgoed van het Ancien Régime voor het nageslacht. Daarin werd hij gesteund door zijn oom Matthias van Heylerhoff, oud-pensionaris van de stad. Toen in 1812 de oude crypte van de Sint Servaaskerk werd afgebroken, maakte Martinus van Heylerhoff een plan op van het gebouw, met de juiste afmetingen en verschillende situatieschetsen. Vijf jaar later maakte hij er een gedetailleerde beschrijving van, waaraan zijn oom in 1820 nog aantekeningen toevoegde. Dit handschrift, dat op het gemeente-archief te Maastricht berust, werd geraadpleegd door vele auteurs, die sedertdien over de Sint Servaaskerk publiceerden. In 1823 werd te Maastricht door Charles de Brouckère, zoon van de gouverneur, de 'Société des amis des sciences, lettres et arts' opgericht, waarvan Van Heylerhoff lid werd. In de jaarlijkse uitgave van deze vereniging, de 'Annuaire de la province de Limbourg', publiceerde Van Heylerhoff tussen 1825 en 1831 een reeks bijdragen over de stad Maastricht en haar monumenten. In deze artikelen behandelde hij het ontstaan van de stad en haar uitbreidingen, de Maasbrug, de kerken en kapellen, de kloosters en hospitalen en de burgerlijke monumenten. Na de Belgische revolutie werd de Société ontbonden en staakte men de publicatie van de Annuaire. In 1846 kwam er te Maastricht een nieuwe almanak op de markt onder de titel 'Jaarboek voor het hertogdom Limburg', verschenen in 1846, 1850 en 1851 (in de tussenliggende jaren verscheen het jaarboek niet). Daarin schreef Van Heylerhoff over de heren van Maastricht, het stedelijk bestuur en over burgerlijke en militaire gebouwen. Naast gedrukte werken consulteerde hij ook handschriften van bijvoorbeeld Herbenus, de dominicaan De Heer en de nalatenschap van G.A. Colette. Van Heylerhoff zetelde lange tijd in de Maastrichtse gemeenteraad. Kort voor zijn overlijden had de 'Société historique et archéologique du Limbourg' hem tot haar erevoorzitter benoemd. Hij bezat een kostbare bibliotheek, een honderdtal natuurwetenschappelijke instru-

menten en 1600 koperen en zilveren munten, die na zijn overlijden openbaar werden verkocht.

Archief:

Rijksarchief in Limburg, Handschrift 376, Antiquités Sacrées de la Ville de Maestricht; Gemeentearchief Maastricht, Handschriften 226-229, beschreven in: A.J. Flament, Catalogus der Stadsbibliotheek van Maastricht, bewerkt vooral als 'Bibliotheca Limburgensis', deel II, Maastricht 1894, pag. 867-872.

Werken:

Verscheidene bijdragen over geschiedenis en monumenten van Maastricht, in: *Annuaire de la province du Limbourg*, Maastricht, L.Th. Nijpels, 1825-1831 en in: *Jaarboek voor het hertogdom Limburg*, Maastricht, Bury-Lefèbvre, 1846, 1850-1851.

Literatuur:

Chênedollé, M. de, Notice sur la bibliothèque publique de la ville de Maestricht par J.M. van Heylerhoff ..., publiée avec des additions, in: *Bulletin du Bibliophile belge* 8, 1851, [15 pag.]; *Catalogus eener zeer fraaije verzameling van boeken en phijsische instrumenten, nagelaten door den wel edel gestrengen heer M.J. van Heylerhoff ...*, Maastricht, A.J. Koymans, 1854, [12 pag.]; Schaepkens, A., Martin Jean van Heylerhoff, in: *Messenger des sciences historiques*, 1859, pag. 272-276 (portret); Roersch, L., s.v. Heylerhoff, in: *B.N.* 9, 1886-1887, kol. 354356; Flament, A.J., s.v. Heylerhoff, in: *N.N.B.W.* 7, 1927, kol. 589-590.

M. Kellens

HEYLERHOFF, Matthias van. Jurist en ambtenaar.

Geboren te Maastricht, 15 juni 1745, aldaar overleden, 19 augustus 1826; zoon van Matthias van Heylerhoff en Ida van Walsden; huwde Anna Elisabeth Tielens.

Matthias van Heylerhoff studeerde rechten aan de universiteit van Leuven. In Maastricht vervulde hij van 1782 tot 1784 het ambt van schepen, aangesteld door Luik. Van 1788 tot de inval van de Fransen in 1795 was hij gezworene van de stedelijke raad. Van 1789 tot 1795 was hij Luiks

pensionaris. Tijdens de Bataafse Omwenteling stelde Van Heylerhoff zich anti-orangistisch en gematigd patriottisch op. Hij opteerde voor aansluiting bij de Bataafse Republiek in plaats van inlijving bij Frankrijk. Daarom weigerde hij na de inlijving ieder ambt in de departementale administratie. Van Heylerhoff was zeer onderlegd in de Limburgse rechtshistorie. In 1806 hielp hij de prefect van de Nedermaas een memorie op te stellen over de oude wetten en gewoonten van het departement. Van Heylerhoff leverde hiervoor een opmerkelijk geschrift, met talrijke nota's over recht en geschiedenis.

Archief:

Gemeentearchief Maastricht, Handschriften, nr 226.

Literatuur:

Roersch, A., s.v. Heylerhoff, in: *B.N.* 9, 1886-1887, kol. 354-356; Spiertz, M.G., *Maastricht in het laatste kwart van de achttiende eeuw*, Assen 1964, passim.

M. Kellens

PELERIN-CHROUET, Adrien. Medicus, hoogleraar.

Gedoopt te Leiden, 22 juni 1693, overleden te Maastricht, 6 februari 1771; zoon van Adrien Pélerin en Marie Chrouet; huwde te Leiden, 9 maart 1732, Marguerite Wilhelmine Bénion; drie kinderen.

Hij studeerde geneeskunde in zijn geboortestad en promoveerde in 1719 op een proefschrift over de pokken. In 1736 vertrok hij van Leiden naar Maastricht. Daar had hij een medische praktijk en was tevens als geneesheer verbonden aan het Militair Hospitaal. Het is niet duidelijk wanneer hem de leerstoel in de ontleed- en geneeskunde aan de Illustre School werd gegeven. In 1748 werd hij als 's lands medicinae doctor en professor' aangeduid. In het stadsbestuur heeft hij een belangrijke rol vervuld: verschillende malen fungeerde hij als schepen van Brabantse zijde, terwijl hij in 1746 en 1750 regent was van het Gereformeerd Weeshuis. In 1760 behoorde hij tot de oprichters van de 'Groote Sociëteit' te Maastricht.

Werken:

Dissertatio medica inauguralis de variolis. Lugdunum Batavorum (Leiden) 1719.

Literatuur:

Sassen, F., De Illustre School te Maastricht en haar Hoogleraren (1683-1794), (*Med. K.N.A.W.*, litt., nieuwe reeks, 35, 1) Amsterdam/Londen 1972, pag. 46-49.

M. Kellens

REUBSAET, Nicholas. Musicus.

Nicholas Reubsaet werd geboren op 26 april 1843 te Sittard. Hij overleed op 2 september 1887 te Honfleur in Normandië (Frankrijk). Hij was de zoon van Joannes Baptist Victor Reubsaet, schoenmaker, en Maria Josepha van Dassen. Nicholas Reubsaet huwde met 1) Catharina Anna van Antwerpen op 23 juni 1864 te Utrecht. Hij liet zich in 1874 van haar scheiden. Zij hadden één dochter, 2) Isabella Eugenie Boyer op 8 januari 1879.

Nicholas Reubsaet bezat een groot muzikaal talent. Hij speelde viool, piano en hoorn. In 1860 vertrok hij op zestienjarige leeftijd naar Utrecht om zich aan te sluiten bij het Utrechts Orkest. Om in zijn levensonderhoud te voorzien gaf hij privélessen. In Utrecht leerde hij zijn eerste vrouw kennen, met wie hij in 1864 trouwde. Een jaar later vertrokken beiden naar Groningen omdat Reubsaet daar een aanstelling kreeg bij de stedelijke muziekschool. Lang duurde dit verblijf niet. Na een half jaar ging Reubsaet terug naar Sittard. Daar richtte hij een fanfare en strijkorkestje op waarmee hij in Zuid-Limburg optrad.

In 1867 verliet hij zijn vrouw en vertrok naar Brussel. Daar liet hij zich inschrijven aan het conservatorium om zanglessen te volgen. Een jaar later al wist hij als tenor een eerste prijs te behalen. Reubsaet verbond zich voor enige jaren aan de Koninklijke Schouwburg. Na 1876 verzorgde hij ook solo-optredens bij vooraanstaande Brusselse families. Zijn naam en faam verspreidden zich snel en vanaf 1876 trad hij op in Parijs, Londen, Nice, Monte Carlo enzovoort. Hij oogstte overal succes en kreeg daardoor toegang tot de hoogste kringen in Frankrijk.

In dit milieu stelde hij zich graag voor als de burggraaf d'Estenburgh de

Bloemendaal. Bij zijn tweede huwelijk met de schatrijke Isabella Boyer, dochter van de naaimachinefabrikant Singer, trachtte Reubsæet zelfs een 'aangepast' geboortebewijs te laten vervaardigen in Sittard. Op latere leeftijd voerde hij zelfs de titel 'hertog van Camposelice'.

Met zijn tweede vrouw betrok hij een villa aan de Avenue de Roi de Rome in Parijs. Hij verzamelde waardevolle schilderijen en oude muziekinstrumenten. Daarnaast financierde hij de studie van talentvolle kunstenaars en musicale evenementen, zoals het oratorium Lucifer van Pierre Benoît te Milaan. Ook Sittard kreeg geld van Reubsæet, onder andere de fanfare, het comité voor de armen en de gymnastiekvereniging Swentibold. Hij wenste echter wel dat zijn weldaden in de krant werden vermeld.

Enkele jaren voor zijn dood bezocht Reubsæet nog eenmaal zijn geboorteplaats. Hij liet zich als een vorst in een open rijtuig rondrijden door de stad en gaf 's avonds een diner voor zijn jeugdvrienden. In 1887 overleed Reubsæet op 44-jarige leeftijd te Honfleur in Frankrijk, na een langdurig ziekbed.

Literatuur:

Archaiophilos, L., Een avontuurlijk leven, Nicholas Reubsæet, in: *De Nedermaas* 14, 1936-1937, pag. 176-179, 213-214, 223-232; Hermans, F., *Mensen in hun tijd, 12 Limburgse portretten*, Sittard 1966, pag. 77-84; Lambrechts, J., Notenbeelden VIII, Nicholas Reubsæet, in: *Maasland* 16, 1968-1969, pag. 311-318.

M. Bloemen-Van der Grinten

STREIGNART, Jacobus Joannes Franciscus Hubertus. Medicus.

Geboren te Bree, 28 april 1754, overleden te Maaseik, 9 april 1826; zoon van Jan Mathijs Streignart en Maria Coomans; huwde te Maaseik 1783 Catharina Elisabeth Leurs; elf kinderen.

Streignart studeerde medicijnen te Leuven. In 1779 behaalde hij het doctoraal examen. Na zijn huwelijk vestigde hij zich in het huis van zijn schoonouders, de 'Dry Cronen' in de Bosstraat te Maaseik. In januari 1794 werd hij door de abt van Averbode aangesteld tot meier-ad interim van het cijnshof van Sint Jansberg bij Maaseik, als opvolger van N.A. Mattheij. Als 'médecin patenté' of 'officier de santé' heeft Streignart

rond 1799 een aantal onbeëdigde priesters, onder wie kanunniken van Thorn, voor deportatie naar Cayenne behoeft, door bij hen zogenaamd ernstige kwalen vast te stellen. Hij had zeer veel belangstelling voor land- en bosbouw in de Kempen en het Maasland en schreef hierover verscheidene verhandelingen aan de regering in Parijs. Zo bepleitte hij bebossing met dennen in de Kempen, aanplant van bomen langs de wegen en was hij voorstander van een nieuwe zaai- en ploegmethode. Tevens stelde hij voor het Spaanse merinoschaap in het keizerrijk in te voeren, omdat het meer en betere wol gaf. Uit het buitenland voerde hij 'wilde roosmarijn' in, als voedsel voor de merinos. Bijzonder interessant zijn Streignart's 'Observations sur l'utilité de la continuation du Canal du Nord', waarin hij het economische belang onderstreept van een Maas-Scheldeverbinding door de Kempen. De uitvoer van producten uit de Maassteden naar het westen zou worden vergemakkelijkt, terwijl de onvruchtbare gronden van de Kempen met mest uit de steden konden worden bewerkt voor de suikerbietenteelt. Rond 1810 schreef hij nog een 'Mémoire sur la génération et confection de salpêtre'. Door de 'Société d'émulation et d'agriculture de Clève' werd hij in 1810 uitgenodigd om deel te nemen aan hun prijsvraag, terwijl de 'Märkische Oeconomische Gesellschaft zu Potsdam' hem in 1814 tot erelid benoemde. Ook in eigen streek had hij een zeker prestige weten op te bouwen, want in 1812 werd hij met 1300 stemmen tot lid van de arrondissementsraad van Roermond gekozen. Streignart bleef tot circa 1813 zijn functie als geneesheer uitoefenen. Over zijn werkzaamheid als arts is echter niets bekend. Zijn zoon Rafaël schreef eveneens enige verhandelingen over bosbouw en landbouw.

Archief:

Maaseik, Stadsarchief, aanwinsten Indekeu-Gruyters, nalatenschap Streignart.

Literatuur:

Hendrickx, M., Aanstelling van een meier (Sint-Jansberg) te Maaseik, (1749), in: *Limburg* 44, 1965, pag. 141; Heere, L., *Maaseik en Thorn in de Franse tijd*, Maaseik 1969; Idem, Het geslacht Streignart, in: *De Rode Leeuw*, 1969, pag. 4A-5A-6A.

M. Kellens

STROUVEN, Elisabeth. Stichteres van het huis Calvariënberg.

Elisabeth Strouven werd geboren te Maastricht op 24 januari 1600 en overleed aldaar op 23 oktober 1661. Zij was een dochter van Petrus Strouven, meesterschoenmaker, en diens eerste vrouw Ida Beckers.

Onze kennis van Elisabeth Strouven berust grotendeels op gegevens die haar autobiografie, geschreven op last van haar biechtvader, opleveren. Andere informatiebronnen zijn nauwelijks voorhanden.

Elisabeth Strouven stamde uit een klein burgermilieu; haar vader bezat een schoenmakerswinkel. Na de dood van haar moeder werd zij op zeventjarige leeftijd naar een niet nader bekend klooster gebracht. Als gevolg van een pestepidemie, een van de vele die Maastricht in de zestien- en zeventiende eeuw teisterden, kwam zij terug naar huis. De situatie daar was zeer gespannen. Dit kwam omdat Elisabeth het niet met haar tweede moeder kon vinden. Daarom werd zij opnieuw uitbesteed, eerst in Maastricht en later in Luik. Zij bezocht daar een kostschool om Frans te leren.

Op zeventienjarige leeftijd werd zij dienstbode in het huis van Arnold Cappouns. Omdat zij vaak ziek was, ging ze na drie jaar bij hem weg. Ze trok in bij een weduwe om samen met haar de kost te verdienen met naaien. Toen zij volwassen werd, ging zij zelfstandig wonen. Elisabeth maakte van haar nieuwe woning een tehuis voor vrouwen die zich uitsluitend wilden wijden aan gebed en werken van barmhartigheid. Zij voorzagen in hun levensonderhoud door meisjes in huis te nemen en naai-onderricht te geven.

In 1622-1623 brak opnieuw de pest uit. Een van de meisjes die bij Elisabeth inwoonde, werd besmet. De pestmeester van Maastricht gaf de opdracht dit meisje buiten de muren van de stad te sturen, zodat zij geen infectiebron voor andere Maastrichtenaren vormde. Elisabeth besloot echter de andere meisjes naar huis te laten gaan en het zieke kind bij zich te houden om het te verzorgen, samen met een medebewoonster van het huis. Het meisje overleed, maar de oudere bewoonster, die ook werd aangestoken door de pest, genas. Zij werd eveneens door Elisabeth, die zelf ook ziek was geworden, liefdevol verpleegd. Na de pest werden opnieuw zeven meisjes in huis opgenomen. Een nieuwe epidemie maakte ook hier een eind aan.

In 1624 traden Elisabeth en haar medebewoonsters toe tot de tertiarsen, een orde van ongehuwd samenwonende vrouwelijke leken, die volgens de regel van St.-Franciscus leefden, dat wil zeggen in armoede en

barmhartigheid. Grote delen van de dag werden in gebed doorgebracht. Zo kwam het dat Elisabeth in 1626 werd betrokken bij een duivelsbezwering in de kerk. Samen met een priester trachtte zij de vrouw te genezen. Toen dit op niets uitliep, nam Elisabeth de vrouw bij zich in huis, waar het leven met haar uitliep op een hel. Burgers van Maastricht, die door de vele scènes van de vrouw zowel binnen- als buitenshuis last ondervonden, stuurden de bezetene weg. Elisabeth durfde haar niet alleen te laten gaan en trok met haar mee op zoek naar een onderkomen. Uiteindelijk kwamen ze toch terug in Maastricht, waar het lieve leventje opnieuw begon. Vandaar dat de nieuwe biechtvader van Elisabeth, de franciscaan Farzijn, de bezetene op pelgrimstocht stuurde. Hij was degene die Elisabeth stimuleerde haar nieuwe plannen te gaan realiseren. Deze plannen behelsden de stichting van een gasthuis voor armlastige zieken. Daar was geld voor nodig. Vandaar dat zij hulp vroeg aan de vermogende Elisabeth Dries. Deze kreeg van haar vader, oud-burgemeester van Maastricht, een huis aan de Calvariëstraat. Dit huis werd de Calvariëberg genoemd. In 1628 werd het in gebruik genomen. Grote roem heeft Elisabeth verworven met het verzorgen van zieken, met name pestlijders. Het aantal zieken was zo groot dat men een schuur aan de overkant van de straat moest bijkopen. Geldgebrek speelde voortdurend een rol. Na de pest van 1634 betaalden slechts 15 patiënten van de 400 hun rekening. De stadsmagistraat liet bovendien de beloofde financiële steun achterwege. Ondanks dit geldgebrek gingen geruchten de ronde dat Elisabeth zich verrijkte ten koste van de zieken.

Het dagboek van Elisabeth Strouven werd rond 1635 beëindigd. Van na die tijd zijn de gegevens spaarzaam. Wel is bekend dat zij met de gedachte speelde een klooster te stichten. Anderen zetten haar hiertoe aan. Zelf was Elisabeth bang dat dan de Calvariëberg als verzorgingshuis voor zieken verloren zou gaan. Vandaar dat zij maatregelen nam om dit te voorkomen alvorens zij aan de paus toestemming vroeg voor 'de regel en constitutiën der susteren van de Bergh van Calvariën'. In 1661 werd Elisabeth de eerste overste. Enkele maanden daarna echter stierf zij aan een longaandoening. Zij werd begraven op het kerkhof van het klooster. Toen de Calvariëberg in de Franse tijd overging in lekenhanden en er een katoenfabriek in werd gevestigd, werd het graf van Elisabeth verplaatst. In 1956 echter heeft het Burgerlijk Armbestuur Maastricht kist en grafsteen van deze beroemde Maastrichtse vrouw terug geplaatst in de kapel van de Calvariëberg.

Elisabeth Strouven was een exponent van het opnieuw opbloeiende katholicisme na het concilie van Trente en de Contrareformatie. Dit ka-

tholicisme uitte zich niet meer alleen in zelfheiliging in afzondering van de wereld, maar in een zoeken naar volmaaktheid door het verrichten van sociaal werk.

Archief:

Rijksarchief in Limburg, 'Het leven van de eerwaarde moeder Elisabeth Strouven, stichteres en eerste moeder van de religieuzen van Calvariënberg, binnen Maastricht, door haarzelf beschreven om te gehoorzamen aan haar biechtvader'. Dit is waarschijnlijk een kopie van het manuscript van Elisabeth, geschreven door iemand uit haar directe omgeving.

Literatuur:

Baar, P. v.d., *Elisabeth Strouven, symbool van de christelijke caritas in Maastricht*, Maastricht 1961; Bloemen, C., Elisabeth Strouven, een sterke Limburgse vrouw, in: *de Limburgse Leeuw* 9, 1961, pag. 85-94; Luijten, J., en Roebroeks, F., *Calvariënberg*, Maastrichts Silhouet nr 26, Maastricht 1988; Timmers, O., De eerwaarde moeder Elisabeth Strouven, in: *St. Franciscus, maandschrift voor Tertiaressen* pag. 44-49, 1929-1934; Verzijl, J., Genealogie Strouven, in: *de Limburgse Leeuw* 9, 1961, pag. 85-94; Welters, A., Gedenkwaardige Limburgers, Elisabeth Strouven, in: *de Nedermaas* 2, 1924, pag. 20-23, 32-35; Wijsen, F., Dit was mij grote pijn, in: *de Limburgse Leeuw* 9, 1969, pag. 97-110.

M. Bloemen-Van der Grinten